

VZDĚLÁVÁNÍ SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ V ČESKÉ REPUBLICE

KŘIŠŤAN ALOIS – BEDNÁŘ MARTIN

Teologická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Caritas – Vyšší odborná škola sociální Olomouc

Abstrakt

Příspěvek představuje stručně Asociaci vzdělavatelů v sociální práci v souvislostech školského systému vzdělávání České republiky; dále legislativní zakotvení sociální práce v právním systému České republiky včetně aktuálního vývoje. Uvádí kritéria kvality sociální práce – odbornost a lidskost; „Minimální standard vzdělávání v sociální práci Asociace vzdělavatelů v sociální práci“ jako jeden z nástrojů pro zvyšování odbornosti. Kritéria lidskosti si všímá v souvislosti s výzkumy prováděnými Teologickou fakultou Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a Fachhochschule Joanneum Graz.

Klíčová slova

Sociální práce, vzdělávání, kvalita sociální práce, legislativa sociální práce.

Abstract

The contribution briefly presents the Association of Educators in Social Work in the context of the educational system of the Czech Republic; further the legislative foundation of social work within the legislative system of the Czech Republic including current development. It states the criteria of the quality of social work – professionalism and humanism; „Standards of education in social work of the Association“ as one of the tools for increasing professionalism. It deals with the criterion of humanism with respect to the research carried out at the Faculty of Theology JU and Fachhochschule Joanneum Graz.

Key words

Social work, education, quality of social work, social work legislation.

Úvod

V našem příspěvku k tématu výzvy a trendy ve vzdělávání v sociální práci představíme stručně Asociaci vzdělavatelů v sociální práci (ASVSP) především v souvislostech školského systému vzdělávání v České republice. Dále uvedeme dosavadní legislativní zakotvení sociální práce v právním systému České republiky. Výzvou je pro nás otázka, jak přispět ke zvyšování kvality sociální práce. Hlásíme se k postojům, které za rovnocenná kritéria kvality výkonu sociální práce považují odbornost a lidskost. Jedním z nástrojů kvality vzešlých z Asociace vzdělavatelů v sociální práci je „Minimální standard vzdělávání v sociální práci ASVSP“, tento nástroj pomáhá ve smyslu především kritéria odbornosti. Kritéria lidskosti si všímáme především v souvislosti se dvěma výzkumy, jedním, který provedla Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, druhý byl prováděn Fachhochschule Joanneum ve Vídni.

1. Vzdělávací instituce

Česká Asociace vzdělavatelů v sociální práci¹ byla založena v roce 1993 a sdružuje subjekty (školy) poskytující alespoň tříleté pomaturitní vzdělávání v sociální práci. Celý tento sektor vzdělávání v sociální práci byl budován v devadesátých letech, předchozí desetiletí nabízelo vzdělání pouze na středních školách sociálně právních, orientovaných na právní předpisy a dovednosti administrativní povahy. Před rokem 1950 sice existovaly sociální

¹ Další informace k ASVSP viz www.asvsp.org

akademie, od padesátých let ale vzdělávání v této oblasti bylo přerušeno. Asociace vzdělavatelů v sociální práci sdružuje dnes vysoké školy (soukromé i státní) a vyšší odborné školy (soukromé, státní a církevní), tak jak to vyplývá ze školské legislativy založené v devadesátých letech². V současné chvíli asociace sdružuje 33 škol (24 řádných členů, 2 mimořádné a 7 přidružených).

Svým charakterem tedy participuje na terciární sféře vzdělávání, byť vysoké školy se řídí jiným legislativním předpisem než školy vyšší odborné³. S tím souvisí pak i jiné zařazení těchto dvou typů škol do administrativy oborového ministerstva (Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky). Tato odlišnost pak má určité praktické důsledky (jiná administrativní kritéria, jiné požadavky, jiný způsob financování apod.).

Uvedená dvojakost podobně koncipovaného terciárního studia bývá již desetiletí předmětem diskusí i mezinárodní kritiky⁴, neustále se objevují hlasy a důvody pro revizi tohoto sektoru. Posledním pokusem o změnu měl být nový zákon o vysokých školách, který se, z jiných důvodů, dočkal vehementní kritiky a harmonogram jeho zpracovávání byl opět pozastaven. Zde můžeme poznamenat, že legislativního procesu se různým způsobem snažila účastnit i Asociace vzdělavatelů v sociální práci, především v otázce koncepce diferenciaci vysokých škol, vzniku profesních vysokých škol a s tím související transformace vyšších odborných škol.

Oba typy škol však vzdělávají sociální pracovníky, absolventi tříletého studia na vysokých školách absolvují s titulem bakalář a možností navazujícího studia v oborech dvouletých magisterských a následně doktorských (magisterské či doktorské studijní programy nemají akreditovány všechny školy); absolventi vyšších odborných škol absolvují s titulem diplomovaný specialista, bez možnosti přímého dalšího studia. Studenti vyšších odborných škol s ambicí navazujícího magisterského studia pak většinou hledají takovou formu studia, kdy již při studiu na vyšší odborné škole mohou současně studovat bakalářský obor na škole vysoké. Některé školy se jim v rámci platné legislativy snaží často tuto formu umožňovat. Výzvou v tomto směru pro nás zůstávají vnější trendy změny systému terciárního vzdělávání, do kterých se snažíme aktivně zasahovat.

2. Legislativní zakotvení

V našich školách vzděláváme sociální pracovníky, pojem sociální pracovník je zakotven legislativně v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. V části osmé, hlava I § 109 se říká, kdo je to sociální pracovník: „*Sociální pracovník vykonává sociální šetření, zabezpečuje sociální agendy včetně řešení sociálně právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, sociálně právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytování krizové pomoci, sociální poradenství a sociální rehabilitace.*“

Následný § 110 stanovuje, kdo tuto práci může vykonávat: „(1) *Předpokladem k výkonu povolání sociálního pracovníka je způsobilost k právním úkonům, bezúhonnost, zdravotní způsobilost a odborná způsobilost podle tohoto zákona. (2) Bezúhonnost se posuzuje a prokazuje podle § 79 odst. 2 a odst. 3 věty první až třetí. (3) Zdravotní způsobilost zjišťuje a lékařský posudek o zdravotní způsobilosti vydává praktický lékař a u zaměstnanců lékař*

² Srv. Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách)

³ Vyšší odborné školy se řídí Zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

⁴ Srv. např. Doporučení OECD pro českou reformu vysokého školství viz <http://www.msmt.cz/search.php?action=results&query=OECD>

závodní preventivní péče. (4) Odbornou způsobilostí k výkonu povolání sociálního pracovníka je

a) vyšší odborné vzdělání získané absolvováním vzdělávacího programu akreditovaného podle zvláštního právního předpisu v oborech vzdělání zaměřených na sociální práci a sociální pedagogiku, sociální pedagogiku, sociální a humanitární práci, sociální práci, sociálně právní činnost, charitní a sociální činnost,

b) vysokoškolské vzdělání získané studiem v bakalářském, magisterském nebo doktorském studijním programu zaměřeném na sociální práci, sociální politiku, sociální pedagogiku, sociální péči, sociální patologii, právo nebo speciální pedagogiku, akreditovaném podle zvláštního právního předpisu,

c) absolvování akreditovaných vzdělávacích kurzů v oblastech uvedených v písmenech a) a b) v celkovém rozsahu nejméně 200 hodin a praxe při výkonu povolání sociálního pracovníka v trvání nejméně 5 let, za podmínky ukončeného vysokoškolského vzdělání v oblasti studia, která není uvedena v písmenu b),

d) absolvování akreditovaných vzdělávacích kurzů v oblastech uvedených v písmenech a) a b) v celkovém rozsahu nejméně 200 hodin a praxe při výkonu povolání sociálního pracovníka v trvání nejméně 10 let, za podmínky středního vzdělání s maturitní zkouškou v oboru sociálně právním, ukončeného nejpozději 31. prosince 1998.

(5) Odbornou způsobilost k výkonu povolání sociálního pracovníka při poskytování sociálních služeb ve zdravotnických zařízeních ústavní péče podle § 52 má též sociální pracovník a zdravotně sociální pracovník, který získal způsobilost k výkonu zdravotnického povolání podle zvláštního právního předpisu.

(6) Při uznávání odborné kvalifikace nebo jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie se postupuje podle zvláštního právního předpisu.“

Jako vzdělavatele nás zajímá především odstavec 4, stanovující odbornou způsobilost. Jedním z problémů sociální práce v České republice je její nejasné pojmání či vymezení v široké a především zainteresované veřejnosti, čímž myslíme jak samotné sociální pracovníky, tak uživatele sociálních služeb, tak zadavatele (státní úředníky, donátory). Jednou z cest, jak zřetelněji vymežit oblast sociální práce, byla snaha vymežit sociálního pracovníka přes požadavky na jeho odbornost. V tomto smyslu se také zástupci asociace snažili angažovat v legislativním procesu, nicméně výsledek pak v uvedeném zákoně dopadl jinak. Naší snahou bylo podpořit takové vymezení sociálního pracovníka, který je vzdělán v oblastech, které chápeme pro naše pojetí jako určující, podrobněji je zmíníme dále. Ve výsledku zákon ale považuje za sociálního pracovníka i člověka vzdělaného pouze v právu, speciální pedagogice či sociální pedagogice – bez zvláštního požadavku na vzdělání v sociální práci.

Zákon dále stanovuje v deváté části pracovníky činné v sociálních službách. V § 115 pak vyjmenovává okruh pracovníků, kteří v sociálních službách vykonávají odbornou činnost, jsou to

a) sociální pracovníci za podmínek stanovených v § 109 a 110,

b) pracovníci v sociálních službách,

c) zdravotničtí pracovníci,

d) pedagogičtí pracovníci,

e) manželští a rodinní poradci a další odborní pracovníci, kteří přímo poskytují sociální služby.

Pracovníci v sociálních službách jsou pak dále popsáni v § 116, jsou to zpravidla pracovníci vykonávající přímou kontaktní práci s klienty, mají k tomu specializovanou

odbornost pro určitý výsek sociální práce, získanou dle typu tohoto výseku v kvalifikačních kurzech, středních, vyšších odborných či vysokých školách.

Podstatné je, že jsou chápáni jako odborníci pro určitý typ sociální služby, pokud se týká „činnosti při základním sociálním poradenství, depistážní činnosti, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, činnosti při zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, činnosti při poskytování pomoci při uplatňování práv a oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí“, tyto činnosti mají dle §116 vykonávat pod dohledem sociálního pracovníka.

Je tedy zřejmé, že trendem je snaha i legislativně vyspecifikovat sociální práci jako samostatnou odbornost a oddělit jí od jiných odborností (zdravotníků, pedagogů, psychologů), kteří se na jednotlivých sociálních službách podílejí.

Pokud jde o legislativu, pak Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, v jehož gesci se tato oblast nachází, v současné době zahajuje přípravu na tvorbě zákona o sociální práci.

3. Nástroj kvality – Minimální standard

Cílem Asociace vzdělavatelů v sociální práci tak, jak je formulovaný ve stanovách, je zvyšování odborné kvality vzdělávání v sociální práci.

Jedním z účinných nástrojů, který jako vzdělavatelé používáme, je „Minimální standard vzdělávání v sociální práci ASVSP“⁵. Jeho tvorbu si jako předmět své činnosti vytkla ASVSP hned na počátku své činnosti v roce 1993. Jedná se o otevřený dokument, který se takřka dvě desetiletí vyvíjí a inovuje.

Minimální standard požaduje, aby školy sdružené v asociaci do svých studijních programů závazně zavedly 12 obecných disciplín – Filozofie a etika, Úvod do sociologické teorie, Úvod do psychologické teorie, Teorie a metody sociální práce, Odborná praxe, Supervize odborné praxe, Metody a techniky sociálního výzkumu, Úvod do právní teorie a praxe, Sociální politika, Sociální patologie, Menšinové skupiny, Zdraví a nemoc. Každá z disciplín je v současné době zpracována v osnově: pojetí, cíl výuky, cílové kompetence (znalosti a dovednosti) a doporučení pro výuku.

Význam Minimálního standardu můžeme vidět v několika směrech. Již jeho tvorba a inovace je procesem, který ovlivňuje myšlení samotných autorů a škol, ze kterých pocházejí. Další význam má jeho používání při takzvaných konzultacích. Konzultacemi v naší asociaci nazýváme proces, který má podpůrný, konzultační a evaluační význam pro kvalitu vzdělávání v sociální práci. Minimální standard slouží jako východisko či referenční rámec těchto konzultací, význam vlastní konzultace je však širší.

Dalším významem Minimálního standardu je jeho role v legislativním a akreditačním procesu, byl totiž v roce 2003 podkladem pro kritéria hodnocení vzdělávacích programů, která dodnes používá Akreditační komise České republiky pro hodnocení bakalářských a magisterských studijních programů. Podobně z Minimálního standardu vychází i Akreditační komise pro vyšší odborné školy.

Minimální standard (a s ním spojené konzultace) byl jedním z pilířů a základních témat, které určovaly pracovní náplň Asociace vzdělavatelů v sociální práci. Určitě významně přispěl ke kvalitě výkonu sociální práce v České republice i nad rámec Asociace vzdělavatelů v sociální práci. Dalším pilířem se v roce 2000 stal časopis Sociální práce/Sociální práca⁶. Za jeho existenci vděčíme také spolupráci s našimi slovenskými kolegy, neboť jde o projekt obou Asociací.

⁵ Aktualizované znění Minimálního standardu viz: <http://www.asvsp.org/standardy.php>

⁶ <http://www.socialniprace.cz/>

Dalším trendem, či výzvou pro vzdělávání v sociální práci se stává kvalifikační rámec (Q-Ram) terciárního vzdělávání. Jde o mezinárodní projekt, v České republice vedený Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy⁷, jehož cílem je zastřešit výstupy veškerého terciárního vzdělávání prostřednictvím kvalifikačního rámce, který bude zároveň kompatibilní s kvalifikačním rámcem evropského vysokého školství. Tato skutečnost nás vede k novému promýšlení a formulování systému vzdělávání v oblasti sociální práce. Vede nás k formulaci znalostí, odborných dovedností a obecných způsobilostí, které má absolvent bakalářského a magisterského studia prokázat. Projekt je ve fázi uskutečňování, někteří členové ASVSP jsou v něm již zapojeni a podíleli se na formulaci deskriptorů pro obor sociální práce. Nyní se informace o projektu šíří do škol a očekává se, že kvalifikační rámec bude podkladem pro zpracovávání akreditovaných oborů na všech školách.

4. Kvalita sociální práce – odbornost a lidskost

Cílem Asociace vzdělavatelů v sociální práci je zvyšování odborné kvality vzdělávání v sociální práci. Když si klademe otázku po kritériích kvality sociální práce, v textu, který formuluje poslání časopisu Sociální práce/Sociálna práca, uvádíme pro kvalitu sociální práce dvě rovnocenná kritéria – odbornost a lidskost. Pokud se týká odbornosti, domníváme se, že toto kritérium je rozpracováno poměrně zevrubně v nástrojích zmíněných výše (Minimální standard, konzultace, časopis, Q-ram). Určitou výzvou pro nás zůstává otázka druhého kritéria – lidskost. Proto bychom se na tento bod chtěli zaměřit jako na jednu z výzev v závěru našeho příspěvku. Co se kritériem lidskosti míní? Jak je možné toto kritérium popsat, jak s ním pracovat? Kde se v našem systému vzdělávání objevuje?

Je zajímavé, že shodnou myšlenku (v překladu vyjádřenou stejnými slovy) čteme i v dokumentu týkajícím se křesťanské sociální práce, Deus caritas est, kde Benedikt XVI. v čl. 31 píše: „...*Odborná kompetence je první a základní předpoklad, ale sama o sobě nestačí. (...) Potřebují lidskost. Potřebují pozorné srdce. Ti kdo pracují v charitativních institucích (..) věnují druhému pozornost, jak jim to vnuká jejich srdce, a to takovým způsobem, aby ti druzí zakoušeli bohatství jejich lidskosti. Z uvedeného platí, že kromě odborné přípravy tito pracovníci potřebují také a především 'formaci srdce'...*“. Dále v textu, v článku 34, kde se uvádí, že sociální služby vyžadují, aby ten, kdo je poskytuje, sdílel poskytujícímu sebe sama, poskytující je pak poskytovanému, v tom co mu poskytuje, přítomen jako osoba. Téma křesťanské sociální práce není sice výslovným tématem Asociace vzdělavatelů v sociální práci, nicméně 10 škol z 33 v asociaci sdružených je nějakým způsobem spjatých s pěti různými církvemi, čili texty zabývající se křesťanstvím a sociální prací jsou pro ně relevantní.

Obecně snad můžeme říci, že pojem „lidskost“ označuje něco, co je dáno charakteristikou, jedinečností, individualitou sociálního pracovníka. V literatuře bývá označována za jeden z důležitých nástrojů v pomáhajících profesích osobnost pomáhajícího⁸. Je tedy pro nás výzvou, jak ve vzdělávání můžeme přispět ke kultivaci osobnosti sociálního pracovníka. Roli osobnosti – a tedy snad lidskosti při výkonu sociálních služeb jsme si významně uvědomili při výzkumu, který jsme na Teologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích prováděli v rámci grantu Grantové agentury České republiky⁹ a který jsme popsali v článku zaslaném do časopisu Sociální práce/Sociálna práca.

Při tomto výzkumu jsme vycházeli ze skutečnosti, že i když řada poskytovatelů sociálních služeb deklaruje jako jeden z motivačních faktorů pro poskytování svých služeb náboženskou dimenzi, pak konkrétní pojmání náboženství, tedy jeho interpretace bude u různých

⁷ <http://qram.reformy-msmt.cz/>

⁸ GÉRINGOVÁ, J. *Pomáhající profese – tvořivé zacházení s odvrácenou stranou*, s. 25.

⁹ GAČR č. 403/09/1113, Hlavní řešitel Alois Křišťan, spoluřešitelé David Urban, Michal Opatrný, Markéta Elichová, Ján Mišovič

pracovníků různá. Zajímalo nás, zda a jak by různé interpretace náboženství mohly být kompatibilní s požadavky odborné sociální práce. Zaměřili jsme se na následující oblasti: pojetí Boha, pojetí člověka a pojetí víry. Dále jsme pak zkoumali jejich chápání souvislosti mezi vírou a sociální prací a položili jsme též otázku zjišťující, zda se respondenti snaží svou víru předávat.

Zajímavou skutečností ve výzkumu je zjištění, že pojetí Boha zřetelně koreluje se vztahem a přístupem k uživatelům i k poskytované službě, neboť ti respondenti, kteří preferovali pojetí „milujícího Boha“, kladli velký důraz v kontaktu s uživateli na osobní vztah („Pro práci je potřebný osobní vztah ke klientovi“ či „Cílem je nabídnout vztah klientovi“), v rámci kterého je teprve možné uspokojovat potřeby a nabízet služby. Myšlenkový model by se dal vyjádřit schematicky: Bůh miluje mě (mou osobu sociálního pracovníka či pracovníka v sociálních službách) a všechny lidi (i přes jejich nedostatky), tak i já přistupuji ke svým klientům, nabízím jim porozumění, osobní vztah. U respondentů, kteří preferovali pojetí Boha „pečujícího“, jsme nacházeli jiný myšlenkový model: Tak jak Bůh pečuje o mě a ví nejlépe(!), co já potřebuji, tak i já se starám a pečuji o svého klienta (někdy i vím nejlépe, co potřebuje) a pomáhám mu v nesnázích. Ti respondenti, kteří uváděli, že Boha potřebují k tomu, aby jim ukazoval cestu a pomáhal jim, pojímali svou práci obdobným způsobem – oni (pracovníci) jsou těmi, kteří mají být příkladem svým uživatelům a mají jim na jejich cestě být oporou. Ti respondenti, kteří člověka viděli s důrazem na jeho nedostatky, „každý člověk je chybný, každý má nějaké své trápení“, pak často doslova „omlouvali“ chování svých klientů a zdůrazňovali možnost dávat jim vždy další a další šanci. U výpovědí, které považovaly víru za prostředek komunikace s Bohem, se pak téma komunikace objevilo i u práce s klienty.

Výsledky výzkumu nám ukazují, že sama křesťanská orientace není pro kvalitu sociální práce ještě jednoznačně určující, ale důležitá je interpretace křesťanství, která je právě dána osobností či lidskostí člověka. V souvislosti našeho příspěvku se pak ptáme obecně – jak naše osobnost (bez ohledu na víru) určuje pojetí a výkon sociálních služeb, či sociální práce.

Přijmeme-li Musilovu typologii sociálních pracovníků¹⁰, docházíme znovu k roli osobnosti, lidskosti, která určuje způsob pojetí sociální práce, osobnost či lidskost je jedním z určujících faktorů pro zakotvení v jednom z popsaných typů. Přijmeme-li pojetí M. Payna¹¹ o existenci řady paralelně existujících paradigmat a sociálních pracovnících, kteří si vybírají prvky z různých škol a teorií, opět docházíme k roli osobnosti, lidskosti, která určuje, jaké prvky a z jakých škol si pracovník nakonec vybírá. Je pro nás tedy jednou z výzev, co tato skutečnost znamená pro nás jako pro vzdělavatele. Kde jako vzdělavatelé nacházíme v prostředcích, které máme, místo ke kultivaci lidské osobnosti, lidskosti jakožto jednoho z kritérií kvality sociální práce. Domníváme se, že i pro toto kritérium můžeme nacházet prostor v rámci studia formovaného Minimálním standardem. Může tomu být např. v supervizi, v předmětech zaměřených na sebezkušenost, v některých seminářích vedených k reflexi vlastních postojů. Je pro nás otázkou, zda tomu věnujeme pozornost, zda jsme schopni posilovat osobní vedení studentů při současném množství studentů, při výuce v dálkové/kombinované formě studia.

Současně může být i výzvou zavedení nějakého předmětu z oblasti pedagogiky (v německy mluvících zemích je sociální práce a sociální pedagogika často spojená), neboť pedagogika se rolí osobnosti zabývá.

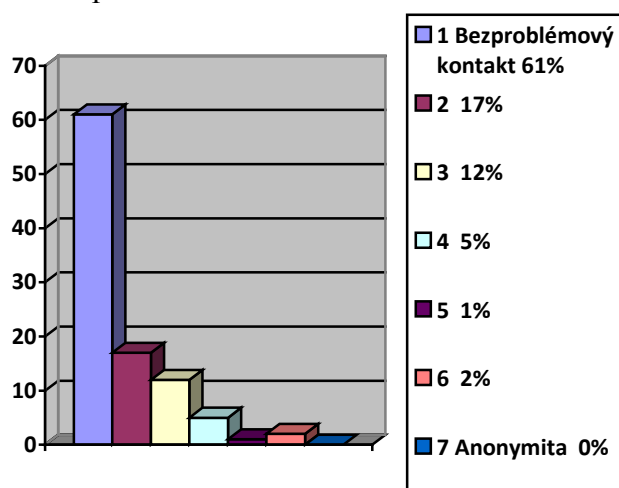
¹⁰ MUSIL, L. Různorodost pojetí, nejasná nabídka a kontrola výkonu „sociální práce“. *Sociální práce/Sociálna práca*, 2008, roč. 8, č. 2, s. 60-79.

¹¹ Přednáška Malcolma Payna na Caritas-VOŠs Olomouc 22.3.2012

Tyto úvahy posilují výsledky rakouského výzkumu realizovaného na vysokých školách aplikovaných věd. Podle uvedeného výzkumu musí být vztah mezi učiteli a studenty více osobní – metoda osobního vedení, tzv. „coaching“. Učitelé musí znát profil budoucího zaměstnání svých studentů, aby je pro tyto pozice mohli náležitě připravit. E-learning přitom nelze chápat jako nástroj umožňující ušetřit náklady, ale jako nástroj podporující kvalitu výuky. Didaktické hry mohou být podporou a doplňkem výuky a učení, ale nikdy nemohou nahradit prezenční formu výuky „tváří v tvář“. V rámci výzkumu, který realizovala Fachhochschule Joanneum v Grazu, na otázku „Je pro vás důležité mít možnost snadného a bezproblémového kontaktu s vyučujícím, nebo dáváte přednost anonymitě?“ odpovědělo stupnici od 1 (bezproblémový kontakt) do 7 (anonymita) 61 % respondentů bezproblémový kontakt, ale pouze 1 respondent zvolil anonymitu.

Graf 1: Otázka – Je pro vás důležité mít možnost snadného a bezproblémového kontaktu s vyučujícím, nebo dáváte přednost anonymitě?

Počet respondentů 205

Zdroj: Zkušenosti z rakouských univerzit aplikovaných věd v oblasti výstupů z učení. Michael Bobík, Přerov, 15.2.2012

Výzkum pak uvádí hlavní metody použitelné v průběhu studia k zajištění kariérní orientace. Uvádíme je zde, neboť se domníváme, že obsahují trendy posilující obě jmenovaná kritéria – odbornost i lidskost. Jedná se o následující: přijímací řízení jako soutěž (neboť uchazeči si uvědomují, že je třeba něco udělat už na vstupu); orientace náplně studia na profesní oblasti, identifikace s (vhodně definovaným) cílem (studentům je třeba vysvětlit proč dělají to, co dělají); viditelná orientace na proces při organizaci studia a rozvoji osobnosti; osobní příklad; otevřenost vůči individuálnímu poradenství, pozornost věnovaná silným a slabým stránkám jednotlivce, podporovat sebepoznávání; evaluace kurzů, neustálé kladení si otázek proč a jak ve výuce; přednášky praktiků z dané oblasti, příklady nejlepší praxe; projektový semestr, skupinová odpovědnost; praxe; zapojení studentů jako asistentů v oblasti výzkumu a vývoje; přitom platí, že schopnost poskytovat i přijímat kritiku v akademické oblasti je možné a nutné rozvíjet od čtvrtého nebo pátého semestru dále. Koncept takzvané „výuky založené na výzkumu“ lze aplikovat pouze tehdy, když je zajištěno porozumění, nikdy ne na počátku kurzu. Absolventi bakalářských programů by však již měli mít za sebou úvod směřující k rozvoji výše zmíněné schopnosti poskytovat i přijímat kritiku v akademické oblasti.

Závěrem pak připomínáme, že jsme si vědomi vnějších vlivů působících na vzdělávání v sociální práci, které se nám občas zdají důležitější problematikou než výše uvedené, totiž zda to, co studenty učíme, budou moci také ve skutečnosti dělat. K těmto obavám nás vede vývoj státní sociální politiky promítající se do současných finančních restrikcí a administrativních změn.

Literatura:

Benedikt XVI.: Deus caritas est. Praha : Paulínky, 2006. 63 s. ISBN 80-86949-03-6.

Géringová, J.: Pomáhající profese – tvořivé zacházení s odvrácenou stranou. Praha: Triton, 2011, 198 s. ISBN 978-80-7387-394-3 .

Minimální standard vzdělávání v sociální práci ASVSP. [online]. Datum aktualizácie: 24.3.2011 [citováno 4.4.2012]. Dostupné na: < <http://www.asvsp.org/standardy.php> >

Musil, L.: Různorodost pojetí, nejasná nabídka a kontrola výkonu „sociální práce“. In: Sociální práce/Sociálna práca, ISSN 1213-6204, 2008, roč. 8, č. 2, s. 60-79.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách)

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Kontakt:

Dr. Ing. Alois Křišťan, Th.D.

Teologická fakulta

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Kněžská 4

CZ-370 01 České Budějovice

E-mail: kristan@tf.jcu.cz

Mgr. Martin Bednář, Ph.D.

Caritas – Vyšší odborná škola sociální Olomouc

Nám. Republiky 3

CZ-779 00 Olomouc

E-mail: martin.bednar@caritas-vos.cz